

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ KARARLARIYLA TÜRKİYE'YE GİRİŞİ YASAKLANAN GAZETELER (1923-1928)

***

THE NEWSPAPER THOSE INTRODUCTION INTO TURKEY WERE BANNED UNDER THE DECİSİON OF BOARD OF MINISTERS

Yrd.Doç.Dr.İbrahim Ethem ATNUR*

Ankara'da TBMM'nin açılması ile Türkiye'de yeni bir devletin kurulacağı ve bunun İstanbul merkezli Osmanlı Devleti'nden çok farklı olacağı kesinleşmişti. Türk Kurtuluş Harekatı esnasında çok önem verilen "Millî İrade", kongrelerle şekillenen ve Misak-ı Millîye yansıyan siyasi, ekonomik ve sosyal ilkeler Yeni Türkiye'nin oluşumu ve gelecekte alacağı şekli açık hale getirdi.

Art arda savaşların kazanılması ve Ankara merkezli Millî Hareketin gücünü artırması genelde Türk halkını memnun ederken, hoşnut olmayanlarda vardı. Bunlar Türkiye'yi işgal etmeye çalışıp başarısız olanlar, Sevr tasarısından umutlanıp Anadolu'da farklı etnik yapılarda devlet oluşturma hayali taşıyanlar, Yeni Türkiye'nin dini kurallara göre yönetileceğini ümit edenler, Saltanat'ın devam edeceğini bekleyenler ile ideolojik olarak Türkiye'yi kendi kontrolüne alacağını sananlar olarak ifade edilebilir. Kısacası oluşmakta olan Yeni Türkiye ile davası olanlar çoktu. Türkiye'nin jeopolitik konumu da buna eklenince, Anadolu'nun işinin hayli zor olacağı açıktı.

Yeni oluşan ve gittikçe güçlenen Türkiye'den beklediklerini elde edemeyenler genelde komşu ülkelere karargah kurdu. Türkiye ile mücadelelerini bu ülkeler üzerinden sürdürdü. Tabii olarak da, o dönem olduğu gibi günümüzde de en etkili silah olan basını kullandılar. Buldukları ülkeler ki, çoğunun Türkiye ile davası vardı,

* Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

onlardan ciddi destek aldılar. Türkiye'ye yönelik aleyhte yazı kaleme alanların çoğunluğu Türkiye kökenli, bir kısmı da dış Türklereydi. Yayınlanan gazeteler yine genelde Türkçe olup ve Anadolu'ya girişleri sağlanmaktadır.

İncelenen dönem, 1923-1928 Yeni Türkiye'nin en hassas zamanıdır. Savaş kazanılmış, siyasi, sosyal ve hukuk alanında bir yenileşme başlatılmıştır. Yeni oluşumun her türlü tehlikeden etkilenmesi zarar görmesi mümkündür. Bundan dolayı Yeni Türkiye'yi kuran kadro, haklı olarak bütün tehlikelere karşı ülkeyi koruma yoluna gitmiştir. Bundan dolayı Türk hükümetleri yurt dışında çıkıp Türkiye aleyhine yayın yapan gazeteler ve Anadolu'yu ideolojik olarak etki altına almayı hedefleyen yayınlara karşı dikkatli davranmış, yasaklamalar getirmiştir¹.

İzmir'in işgali ile başlayan Türk-Yunan mücadelesi Mudanya Mütarekesi ile askeri anlamda fiilen bitmiş, Lozan'da iki taraf arasındaki siyasi problemlerin çoğu çözülmüştü. Mübadele sorununun tarafların ilişkilerini gerginleştirdiği bir ortamda, Yunanistan'da Türkiye karşıtı yayınlar dikkat çekmektedir. Yunan gazetelerinin yanı sıra Türkiye, Rusya ve Bulgaristan'dan göçen muhacirlerin, Türkiye'den kaçan rejim muhaliflerinin, Yüzelliklerin, Ermenilerin ve Batı Trakyalı Türklerin çıkarttığı gazetelerin bir kısmı Türkiye aleyhinde yayınlar yapmaktadır².

Türkiye hakkında olumsuz yayın yapan gazetelerin başında Selanik'te çıkartılan Hakikat³ gelmektedir. Sabahları yayınlanan gazetenin başyazarı ve sahibi Neyyir

¹ Atatürk döneminde ülke dışındaki zararlı yayınlara olduğu kadar ülke içinde tehlikeli görülen basın ve yayın faaliyetlerine karşı da bir takım yasaklamalar söz konusudur. Konu hakkında bkz. (Mustafa Yılmaz, "Atatürk Döneminde Bakanlar Kurulu Kararları İle Yasaklanan Yayınlar" **Meslek Hayatının 25. Yılında Prof.Dr.Abdülhalük M.Çay Armağanı**, Ankara, 1998, C II s.1261-1296). Çalışmamız bir dönem itibarıyla sayın Yılmaz'ın makalesi ile kesişmekte ise de Yılmaz bu dönemde bizim kaleme alacağımız gazetelerden yalnızca dört tanesinden isim olarak bahsetmiştir. Yine konumuzla ilgili Hikmet Öksüz (Hikmet Öksüz, "Yunanistan'daki Türkiye Karşıtı Basın-Yayın Faaliyetleri ve Türk Hükümeti'nin Aldığı Tedbirler (1923-1938)", **Atatürk Dergisi**, C.III, Sayı:2 (Temmuz 2002, s.97-105)'ün çalışması ile 2 gazetemiz aynıdır ve isminden de görüleceği üzere Öksüz'ün çalışması Yunanistan'daki basın-yayın ile sınırlıdır.

² Öksüz, "Yunanistan'da Türkiye Karşıtı Basın Yayın Faaliyetleri", s.97-98.

³ Gazetenin 1339-1341 dönemine ait 1-158 arası sayıları İstanbul Hakkı Tank US Kütüphanesinde (**İstanbul Kütüphaneleri, Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu 1828-1928** (Haz.Hasan Duman), İstanbul 1986), iki sayısı da Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Seyfettin Özege kısmında bulunmaktadır (**Seyfettin Özege, Bağış Kitapları Kataloğu**, Erzurum, VI, 1989).

Mustafa'dır⁴. Gazetenin sütunlarına göz gezdirildiğinde dikkati çeken Türkiye ile ilgili haberlerin bolluğudur. Sıradan haberler yanında gazete, İstanbul'da çıkan yangınlarla, "Kemalistler" in İstanbul'a gelişi arasında bir bağ kuracak kadar ileri gidiyor⁵. Bir başka sayısında "Mübadele İşinde Ankara'nın Kararsızlığı" başlığını atarak, Yunan söylemlerini dile getiriyordu⁶. Yine bu gazete 8 Eylül 1923'te "Hilâfet ve Sultan Meselesi Etrafında" başlıklı yazısında, Türkiye'de Saltanat ile Hilâfetin birbirinden ayrılmasını eleştiriyor ve Türkiye aleyhindeki yayınlarına devam ediyordu. Başlangıçta Selanik'te yayınlanan ve sonra İskeçe'ye taşınan İmdad gazetesi de Türkiye karşıtlığı ile bilinmektedir. Sahibi ve Başyazarı Sedat Hakkı olan gazete, 24 Eylül 1923 günlü nüshasında, "Ankara'da Paşa Sultanın Telaşı" isimli bir yazı yayınladı. Konu, Aydın havalisinde isyan çıktığı ve İcra Vekilleri'nin birer ikişer istifa ettikleri yönünde idi⁷.

Selanik çıkışlı gazetelerin, gittikçe artan bir şekilde ve Türkiye aleyhinde kaleme aldıkları yazılar, Türkiye'ye kolayca ulaşmakta, Türkçe oldukları için de halk tarafından rahatça okunmaktaydı. Bu durum bir müddet sonra Türk makamlarını rahatsız etti. Dahiliye Vekaleti'nin 29 Eylül ve 6 Ekim 1923 tarihleri yazıları ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin iki tezkeresi üzerine gereken yapıldı. İcra Vekilleri Heyeti 17 Ekim 1923 tarihli toplantısında aldığı bir kararla, Hakikat ve İmdad gazetelerinin Türkiye'ye girişini yasakladı. Gerekçe, bu gazetelerin düşman emelleri doğrultusunda yaptığı neşriyatla kötü bir şekilde ahaliyi rahatsız etmesiydi⁸.

Yunanistan ile ilişkilerin mübadele ve patrikhane sorunları dolayısıyla gerginleşmesi, Yunanistan'dan Türkiye'ye yönelik bölücü yayınların artmasına sebep oluyordu. Bu anlamda çalışmanın dönemi ile ilgili dikkat çeken yayınlar; Şeyh Sait isyanı sonrası çıkartılan "Posta" isimli evrak, "Politiki Erena" isimli risale, "Rizo Pastis, İtila, Adalet, Yarın, Pastis, ve Politiya gibi gazetelerdir. İcra Vekilleri Heyeti çeşitli tarihlerde aldığı kararlar ile bu yayınların Türkiye'ye girişini yasakladı. 30 Ekim 1930'da

⁴ Bu kişi, Trakya'daki Yunan işgali döneminde (1920-1922) Yunanlılarla işbirliği yaparak onlara hizmet etmiş ve Yunan Parlamentosu'nda Edirne Milletvekilliği yapmıştır (Öksüz, "Yunanistan'da Türkiye Karşısı Basın Yayın Faaliyetleri, s.98).

⁵ **Hakikat**, 3 Eylül 339/1923.

⁶ **Hakikat**, 5 Eylül 339/1923.

⁷ Öksüz, "Yunanistan'da Türkiye Karşısı Basın Yayın Faaliyetleri, s.98-99.

⁸ **Cumhurbaşkanlığı Arşivi (BCA) Bakanlar Kurulu Kararları (BKK)**, 30.18.1 1/17, 34.14.

iki ülke arasında imzalanan antlaşma, Yunanistan'dan Türkiye'ye yönelik yayınlarda önemli bir azalma sağladıysa da tamamen son bulmadı⁹.

1919 yılında Mustafa Kemal'in önderliğinde şekillenmeye başlayan Türk Millî Hareketi, kendisine müttefik bulmak zorundaydı. Dönemin şartları icabı bu da Sovyet Rusya'dan başkası olamazdı. İki tarafın karşılıklı menfaatleri ve ortak düşmanları bir ittifakı zorunlu kılıyordu. Başlangıçta komünizmi tanımayan ve İtilâf baskısından yılan Türklerin bir kısmı komünizme inanmaya başladıysa da, zamanla bu fikir değişmeye başladı. Ancak Sovyet Rusya'nın ve Mustafa Suphi ile arkadaşlarının hedefi değişmemişti. Anadolu komünistleşmeliydi. Yeni Türkiye'nin oluşumunda kesinlikle komünizmin yeri olmadığını düşünen Mustafa Kemal ve arkadaşları, tabii olarak durumdan rahatsızlık duyuyor, komünizmi yayma amacı güden kişi ve basın yayın organlarına geçit verilmiyor, her türlü tedbir alınıyordu¹⁰. Sovyetlerin güvenmemesine her ne kadar dikkat edilse de, Türkiye'nin tuttuğu yol Sovyetleri rahatsız ediyor, durum basına yansıyor¹¹. Dolayısıyla Lozan'dan sonra da Sovyet Rusya, iki taraf ilişkileri içerisinde komünizmi, ayrılmaz bir unsur olarak görmeye devam etti. Türk tarafı buna şiddetle engel olmaya devam etse de, Sovyet Rusya'dan Türkiye'ye yönelik komünizm propagandası bilhassa basın yoluyla sürdü. Bu yayınlarda başrolü oynayanlar Türkiyeli veya Sovyet Rusya vatandaşı Türklerdi.

Çalışma kapsamında kronolojik olarak ilk karşılaşılan yayın organı, Yeni Fikir'dir. Gazete, Zakafkasya Merkezi İcraiyê Komitesi ve Halk Komiserler Şurasının gündelik Türkçe yayın organıdır. Türkler arasında Latin alfabesinin savunucularından olan Yeni Fikir¹², komünist fikirleri yayan bir gazeteydi. Yeni Fikir, Türkiye'ye Trabzon yoluyla ulaştırılıyor ve halkı etkilemeye çalışıyordu. Şark Cephesi Komutanlığı'nın komünistlerin doğu da komünizmi yaymak ve ihtilal çıkarmak için geceli gündüzlü

⁹ Öksüz, "Yunanistan'da Türkiye Karşıtı Basın Yayın Faaliyetleri, s.99-103.

¹⁰ Türk Sovyet Rusya ilişkilerinin gelişimi hakkında bkz. İbrahim Ethem Atnur, **Osmanlı Yönetiminden Sovyet Yönetimine Kadar Nahçıvan (1918-1921)**, Ankara, 2001; Yavuz Aslan, **Türkiye Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi**, Ankara, 1997; Stefanos Yerasimos, **Türk-Sovyet İlişkileri, "Ekim Devriminden Milli Mücadele'ye"**, İstanbul, 1973; Fethi Tevetoğlu, **Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetleri 1910-1960**; Fahir Armaoğlu, **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914-1918**, Ankara, 1983.

¹¹ Armaoğlu, **Siyasi Tarih**, s.315-316.

¹² Bilal N.Şimşir, **Türk Yazı Devrimi**, Ankara, 1992, s.110, 424-425.

çalıştıkları bir ortamda bu tip yayınların yasaklanması gerektiği yönündeki şikayeti üzerine, Dahiliye Vekâleti 12 Temmuz 1923 de konuyu hükümete ilettili. 22 Temmuz 1923'de TBMM Reisi Mustafa Kemal başkanlığında toplanan İcra Vekilleri Heyeti aldığı kararla, Yeni Fikir gazetesinin Türkiye'ye girişini yasakladı¹³. 28 Temmuz'da alınan karar, TBMM Başkanlığı'nın da onayı alındıktan sonra gereğinin yapılması amacıyla Dahiliye ve Hariciye Vekâletlerine iletildi¹⁴.

Trabzon üzerinden posta ile Türkiye'ye giriş yapan ve komünizm propagandası yapan Yeni Hayat, Rençber, Başkurd ve Azerbaycan Komünist Partisi yayın organı olan Komünist gibi Türkçe-Rusça yayınlanan gazeteler Posta ve Telgraf Müdüriyeti'nin dikkatini çekti. Bunların ülkeye girişinin engellenmesi gereği Dahiliye Vekaleti'ne bildirildi. Dahiliye Vekili ve aynı zamanda İcra Vekilleri Heyeti Reisi olan Ali Fethi Bey 29 Ağustos 1923'de konuyu hükümet gündemine taşıdı. Ülke huzuru ve asayiş açısından bu gazeteler ile bütün komünist gazete, evrak ve risalelerin yasaklanması gereğinin Vekaletçe de uygun olduğunu ve bu konuda gerekenin yapılmasını talep etti¹⁵. İcra Vekilleri Heyeti 1 Eylül 1923'de Mustafa Kemal başkanlığında toplanarak Yeni Hayat, Rençber, Komünist ve Başkurd gazetelerinin ülkeye girişini yasakladı¹⁶. Aynı gün alınan kararın yerine getirilmesi Dahiliye Vekaleti'ne bildirildi. Dikkati çeken, hem karamamede ve hem de Dahiliye'ye yazılan yazıda alınan yasak kararının yalnız adı geçen gazeteleri kapsamıdır. Genel anlamda bir yasaklama getirilmemesidir.

Komünizm propagandası yapan önemli gazetelerden biri de Kırım Komünist Partisi yayını organı olan Yeni Dünya'dır. Gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Sovyet Rusya'da yaşayan Türklerin oluşturduğu "Yeni Türk Alfabesi Merkezi Komitesi" üyesi olan Ahmed Nedim yapmaktadır¹⁷. Yeni Dünya, diğer gazetelerin aksine İstanbul üzerinden Türkiye'ye girmekte ve İstanbul'daki gazete idarehaneleri ile değişik yerlere gönderilmektedir. İçerdiği zararlı yayınlar dolayısıyla İstanbul Vilâyeti'nin şikayeti

¹³ **BCA, BKK**, 030.18.1.1/7.25.18. Karar 2616, Ek 86/18; Yılmaz "Atatürk Döneminde Yasak Yayınlar", s.1275. Aynı günlü kararla Trabzon'da çıkan ve Komünizm propagandası yapan İstikbal gazetesine yönelik bir yasaklama da söz konusuydu.

¹⁴ **BCA, BKK**, 030.18.1.1/7.25.18. Karar 2616, Ek 86/18.

¹⁵ **BCA, BKK**, Karar 2710, Ek 86/20

¹⁶ **BCA, BKK**, 030.18.1.1/7.30.11.18. Karar 2710.

¹⁷ Yeni Dünya Gazetesi bir sayfasını Yeni harflerle (Latin) çıkarmaktadır (Şimşir, **Yazı Devrimi**, s.133-134, 138).

30 İCRA VEKİLLERİ HEYETİ KARARLARIYLA TÜRKİYE'YE GİRİŞİ YASAKLANAN GAZETELER (1923-1928)

üzerine Dahiliye Vekâleti 19 Ağustos 1924'te konuyu Başvekâlete ilettili. Gazetenin Türkiye'ye girişinin yasaklanması istendi¹⁸. İcra Vekilleri Heyeti de 20 Ağustos'ta Reis-i cumhur Gazi Mustafa Kemal başkanlığında yaptığı toplantıda Yeni Dünya gazetesinin içerdiği zararlı yayınlar dolayısıyla ülkeye girişinin yasaklanması gereğini kabul etti¹⁹. Aynı gün Dahiliye ve Hariciye Vekâletleri konu hakkında bilgilendirildi²⁰.

1924 den sonra Sovyet Rusya kaynaklı olup, komünizm propagandası amacıyla Türkiye'ye gelen ve İcra Vekilleri Heyeti kararıyla yasaklanan başka gazetelere rastlanamadı. Alınan kati ve sert tedbirler sonucu bütün yayınların ülkeye girememesi veya Sovyet tarafının metod değiştirmiş olması ihtimal dahilindedir. Bilinen Sovyet Rusya'nın iki taraf ilişkileri üzerindeki komünizm gölgesini kaldırmadığı ve ticari temsilcilikler dahil çeşitli yollardan emeline ulaşmak istediğidir²¹. Ancak her ne olursa olsun Türk-Sovyet ilişkileri 1936'ya kadar olumlu seyrini devam ettirebilecektir..

Türk makamları yalnızca Sovyet Rusya değil, başka ülke kaynaklı komünist yayınlara da yasaklamalar getiriyordu. Bu anlamda Bulgaristan'da yayınlanmakta olan Ziya gazetesi dikkati çekmektedir. Gazete, komünizm propagandası yapması nedeniyle İcra Vekilleri Heyeti'nin 19 Haziran 1923 tarihli kararıyla Türkiye girişi ve satışı yasaklandı²². Ancak kayıtlardan anlaşıldığı üzere Ziya gazetesi Türkiye'ye gelmeye devam etti. Dolayısıyla Dahiliye Vekâleti 29 Ağustos 1923 tarihli yazısıyla İcra Vekilleri Heyeti Riyâseti'ni uyardı. Komünist Ziya gazetesinin otuz altı nüshası daha İstanbul'a gelmişti. Bu benzeri yayınların tamamen yasaklanması gerekiyordu²³. Ancak bu gazete daha önce yasaklandığı gerekçesiyle olsa gerek, 1 Eylül tarihli İcra Vekilleri Heyeti

¹⁸ BCA, BKK, Kararname 817, Ek:86/36.

¹⁹ BCA, BKK, 030.18.01.01.010.40.14, Kararname, 817.

²⁰ BCA, BKK, Kararname; 817, EK:86/36.

²¹ Türk Hükümetinin komünizm faaliyetlerine karşı aldığı sert tedbirler 1929 yazında Pravda tarafından tenkit edilince, Türk Hükümeti'nin yayın organı Milliyet şu enteresan cevabı vermişti: "Pravda gazetesi komünistliği mukaddes sayabilir, fakat dünyanın hiçbir davası Türkiye nasyonalistliğinin daha az mukaddes bir dava sayılmasına sebep olamaz (Armaoğlu, **Siyasi Tarih**, s.229-230).

²² Yılmaz, "Atatürk Döneminde Yasak Yayınlar", s.1275.

²³ BCA, BKK, Karar:2710, EK:86/20

kararında gündeme gelmedi²⁴. Bu dönemde komünist propaganda yaptıkları gerekçesi ile yasaklanan gazeteler arasında Viyana'da yayınlanan Correspondan Enternasyonal ve Atina'da çıkan Rizo Postis gazeteleri de bulunmaktaydı²⁵.

Oluşturulmakta olan Yeni Türkiye yöneticilerini rahatsız eden gazetelerden birisi de Mısır'da çıkan ve Türkçe yayınlanan Anadolu gazetesidir²⁶. Zararlı içeriği dolayısıyla gazetenin Türkiye'ye girişinin yasaklanması, 9 Temmuz 1923'de Dahiliye Vekili Ali Fethi Bey tarafından İcra Vekilleri Heyeti gündemine taşındı²⁷. 22 Temmuz tarihinde toplanan İcra Vekilleri Heyeti Dahiliye'nin gerekçesine uyarak, Anadolu gazetesinin Türkiye'ye girişini yasakladı. Aynı tarihte gerekenin yapılması Dahiliye ve Hariciye Vekâletlerine bildirildi²⁸.

Türkiye'de 3 Mart 1924 de Hilâfet'in kaldırılması kuşkusuz ülke içinde ve dışında birtakım kişileri rahatsız etti²⁹. Bunların tepkilerini basın yoluyla duyurmasını Türk yöneticileri tabii olarak endişelendiriyordu. İcra Vekilleri Heyeti ülke içinde ve dışında bu anlamda çıkartılan yayınlara karşı hemen gerekli önlemleri aldı³⁰. Paris'te Hilâfetçiler tarafından çıkartılan ve Türkçe yayınlanan Mücâhede gazetesi de Türk İnkılâbına karşı yayın yapmaktaydı. Dolayısıyla hassas dengeler üzerinde bulunan ülkeye bu tür yayınların girmesi, halka ulaşması zararlı oluyordu. Dahiliye Vekâleti 24 Ağustos 1924 de gazetenin yasaklanması gereğini Başvekâlete bildirdi³¹. Ve ertesi gün Reis-i cumhur Gâzi Mustafa Kemal'in başkanlığında toplanan İcra Vekilleri Heyeti yasaklama yoluna gitti. Kararın yerine getirilmesi yine Hariciye ve Dahiliye Vekâletlerine iletildi³². Dahiliye, Emniyet vasıtasıyla ülke içerisinde gerekli işlemleri

²⁴ BCA, BKK.30.18.1.1/7.30.11, Karar:2710.

²⁵ Yılmaz, "Atatürk Döneminde Yasak Yayınlar", s.1276.

²⁶ Bu gazete sahibi ve muharriri olan Adanalı Süleyman Vahid tarafından Kahire'de çıkartılan Anadolu isimli Türk gazetesi olsa gerek. Gazetenin 1902 yılına ait 1-10 arası sayıları Hakkı Tarık US Kütüphanesinde bulunmaktadır (Duman, *İstanbul Kütüphaneleri*, s.18).

²⁷ BCA, BKK, Karar:26/9, EK:86/19.

²⁸ BCA, BKK, 30.18.1.1/7.25.21, Karar:2619.

²⁹ Türkiye'de yapılan inkılaplara İslam dünyasından tepkiler için bkz. (İskender Gökalgp ve François Georgeon, *Kemalizm ve İslam Dünyası*, İstanbul, 1990.

³⁰ Yılmaz, "Atatürk Döneminde Yasak Yayınlar", s.1283-1284.

³¹ BCA, BKK, Karar:832, Ek:86/37.

³² BCA, BKK, 030.18.01.01.010.41.9. Karar 832.

yaparken, Hariciye Vekaleti de, gazetenin yayın yaptığı ülke nezdinde faaliyete geçiyor olmalı.

Çalışmanın kapsadığı dönem içerisinde Suriye, Türkiye'ye yönelik aleyhte ve bölücü yayın yapan ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk topraklarında umduklarını bulamayanların karargah kurduğu bir ülkedir Suriye. Kürtçüler, Ermeniler, Çerkezler ve inkılâplara karşı olanlar Suriye üzerinden Türkiye'ye karşı yayın yapmaktadır³³. Suriye basınında Türkiye'ye karşı öyle yoğun bir saldırı mevcuttur ki, İcra Vekilleri Heyeti 18 Mart 1925 tarihli toplantısında, Takrir-i Sükun Kanunu'na dayanarak bütün Suriye basınının Türkiye'ye girişini yasakladı. Alınan karar 4 Mart 1929'a kadar geçerliydi³⁴. Suriye'den Türkiye'ye yönelik yayınlar devam ediyor olmalı ki, Dahiliye Vekili Şükrü Kaya, 4 Aralık 1928'de konuyu tekrar Başvekâlete iletti. Halen gerekli olan yasağın devamı için yeni bir karar alınması hususunda görüş bildirdi³⁵. Görüldüğü üzere daha önce alınan kararın süresi bitmek üzereydi. Suriye'nin konumu göz önüne alındığında İcra Vekilleri Heyeti'nin yasak kararını uzattığını tahmin edebilmekteyiz.

Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri tabii olarak çalışmanın kapsamı dışında kalan yani 1928'den sonraki tarihlerde de bir takım gazetelerin ülkeye girişini yasaklamaya devam etti. Bir taraftan uzun savaş yıllarının yaralarını, yıkıntılarını düzeltmeye çalışan, diğer taraftan yeni bir oluşum içerisine giren Türkiye'nin her konuda dikkatli olması gerekiyordu. Üzerinde hak iddia edenin ve emellerini gerçekleştirmek isteyenlerin bol olduğu bir ülke, vatandaşlarını yurtdışında çıkan zararlı yayınların etkisinden de koruması gerekirdi ve bu anlamda başarılı olduğu da görülmektedir.

---

³³ Yılmaz, "Atatürk Döneminde Yasak Yayınlar", s.1279-1280,1284-1285.

³⁴ **BCA, BKK**, 10.86.567-7.

³⁵ **BCA, BKK**, 10.86.567.7.

BİBLİYOGRAFYA

Armaoğlu Fahir, **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914-1918**, Ankara, 1983.

Aslan, Yavuz **Türkiye Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi**, Ankara, 1997.

Atnur, İbrahim Ethem, **Osmanlı Yönetiminden Sovyet Yönetimine Kadar Nahçıvan (1918-1921)**, Ankara, 2001.

Cumhurbaşkanlığı Arşivi (BCA) Bakanlar Kurulu Kararları (BKK), 30.18.1 1/17, 34.14.

Gökalp-Georgeon, İskender ve François **Kemalizm ve İslam Dünyası**, İstanbul, 1990.

İstanbul Kütüphaneleri, Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu 1828-1928 (Haz.Hasan Duman), İstanbul 1986.

Öksüz, Hikmet, "Yunanistan'daki Türkiye Karşısı Basın-Yayın Faaliyetleri ve Türk Hükümeti'nin Aldığı Tedbirler (1923-1938), **Atatürk Dergisi**, C.III, Sayı:2 Temmuz 2002, Erzurum.

Şimşir, Bilal N., **Türk Yazı Devrimi**, Ankara, 1992.

Tevetoğlu, Fethi **Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetleri 1910-1960**

Yerasimos, Stefanos, **Türk-Sovyet İlişkileri, "Ekim Devriminden Milli Mücadele'ye"**, İstanbul, 1973.

Yılmaz, Mustafa, "Atatürk Döneminde Bakanlar Kurulu Kararları İle Yasaklanan Yayınlar" **Meslek Hayatının 25. Yılında Prof.Dr.Abdülhalûk M.Çay Armağanı**, Ankara, 1998.

ÖZET

Ankara merkezli oluşmaya başlayan, güçlenen ve yeni bir devlet kurma anlamında teşkilatlanan Yeni Türkiye, hiç kuşkusuz toprakları üzerinde emelleri bulunan kesimleri hayalleri ile birlikte ülkeden kovmuştu. Ancak onlar çevre ülkelerde karargah kurup, basın yoluyla Türkiye'ye karşı mücadeleye devam etti. Halk üzerinde bilhassa ideoloji ve bölücülük açısından etkili olmaya çalıştılar.

Kendisini en küçük tehlikelerden dahi korumak zorunda olan yeni Türkiye, elbette bu yayınlara karşı bir tedbir almak zorundaydı. Bakanlar Kurulu 1922-1928 yılları ve sonraki dönemlerde aldığı kararlar ile, zararlı yayınların ülkeye girişini yasakladı. Bu tür yayınlara karşı içte Dahiliye Vekaleti, dışta Hariciye Vekaleti vasıtasıyla mücadele edildi. Kayıtlardan görüldüğü üzere ciddi şekilde başarı elde edildi ve Yeni Türkiye'nin zor zamanları aşılabildi.

ABSTRACT

New Turkey becoming Ankara centered and organized in a sense of foundation a new state, had thrown those who have intention on Turkish Land out of her boundaries to gether with their dreams. But they set up headquarters in other surrounding countries, and continued to struggle against Turkey by way of the press. They tried to be effective on the public pasticalary as regards ideology and separation.

Now Turkey which host protect even herself from the smallest dangers, has to take some precautions, of course, against these dangers. Under a decision made by the board of minister. In 1922, 1928 and Later periods, the enterance into conutry of harmfeel publications was bauned. A struggle against these bends of bublications was given by Domestic Affairs Ministry inside and by foreign Affairs Ministry in outside. As seen from the records, the success has obtained seriasly, and, hard times for new Turkey was able to ward off.

500
Karar No 500

2851

Şimdiye kadar ve gelecek zamanda yayımlanan gazete ve diğer yayınlar ile ilgili olarak
T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak yayımlanan gazete ve diğer yayınlar ile ilgili olarak
T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak yayımlanan gazete ve diğer yayınlar ile ilgili olarak
T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak yayımlanan gazete ve diğer yayınlar ile ilgili olarak

29.10.14

Abdullah Gül	Ali İzzet Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi
Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi
Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi
Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi	Arslan Çelebi

30.18.1.1/7.37.14

Hakikat ve İmdat Gazetelerini Yasaklayan Kararname

تقریر
 86 / 36
 باسمه وکالت
 الم غنوص من مبریری
 عدد
 ۴۰۷۹
 ۱۲
 ۸۱۷

بقره
 شماره
 اول
 قدم

دوستان قوتیته باریتند تا شرفقاری ایله اوزره قلمده ایش
 ایله اکی دنیا قلمده تورکیه ایخ ایشاق حق ایوانلیره
 حقیقته قرانه حوره مدوه نفا عیضو تقیم قلمده ایخ
 بقنده زاهد خایره کاد صیدلینه باریلر

(Handwritten signature)
 ۱۲/۱۷

(Handwritten mark)

جواباً بازلیق اورداق جواب اولایر عردانک تاریخ و نوسروستک دویس دجا اوانور

Başvekaletten Dahiliye ve Hariciye Vekaletlerine, Yeni Dünya Gazetesinin Yasaklandığı Hakkında Yazı

YAKINIKAT (YAKINIKAT)
KARAKÖY (KARAKÖY)
KARAKÖY (KARAKÖY)
KARAKÖY (KARAKÖY)
KARAKÖY (KARAKÖY)

كافیهات

عدد ۲۲۱ - شماره ۲۲۱
تاریخ انتشار: ۱۳۰۲
قیمت: ۴۰۰۰

محرران: سید علی قزوینی

ایالتان مجاوری حقیقه آنکثره و فرانسه ارمنده تعاطلی افکار دوام ایتمکده در مسئله نك سمیت اقواله و وصولی اوزر ته هر ایکی دولت مؤثر بر صورتده مداخله بی در پیش ایلمدیورلی

ایالتانك قور و بی مجاوری انگلیز افکار بی بیجانه دوشوردی

۲۰۱ - دو هفته و نه اولاد
تاریخ انتشار: ۱۳۰۲
قیمت: ۴۰۰۰

کلیه مطالب این مجله در مورد امور سیاسی و اجتماعی است و به هیچ وجه در مورد مسائل مذهبی و فقهی بحث نمی کند.

این مجله در مورد مسائل روز و تحولات سیاسی و اجتماعی ایران و جهان بحث می کند و سعی دارد تا دیدگاه روشنفکرانه را منعکس کند.

۲۰۲ - دو هفته و نه اولاد
تاریخ انتشار: ۱۳۰۲
قیمت: ۴۰۰۰

این مجله در مورد مسائل روز و تحولات سیاسی و اجتماعی ایران و جهان بحث می کند و سعی دارد تا دیدگاه روشنفکرانه را منعکس کند.

این مجله در مورد مسائل روز و تحولات سیاسی و اجتماعی ایران و جهان بحث می کند و سعی دارد تا دیدگاه روشنفکرانه را منعکس کند.

استانمولاک علیله بی اطرافنده

این مجله در مورد مسائل روز و تحولات سیاسی و اجتماعی ایران و جهان بحث می کند و سعی دارد تا دیدگاه روشنفکرانه را منعکس کند.

دیده تعاطلی و شمال منطقه سنده نوسم دوام ایلمدیور

این مجله در مورد مسائل روز و تحولات سیاسی و اجتماعی ایران و جهان بحث می کند و سعی دارد تا دیدگاه روشنفکرانه را منعکس کند.

ایالتان مجاوری حقیقه آنکثره و فرانسه ارمنده تعاطلی افکار دوام ایتمکده در مسئله نك سمیت اقواله و وصولی اوزر ته هر ایکی دولت مؤثر بر صورتده مداخله بی در پیش ایلمدیورلی

این مجله در مورد مسائل روز و تحولات سیاسی و اجتماعی ایران و جهان بحث می کند و سعی دارد تا دیدگاه روشنفکرانه را منعکس کند.

Bütün elqəbrin proletarian birliqində

Qəzaxıstanın bütün işçilərinin qəzaxıstan. İşçilərinin əsas orqanı.

Kommunist

A.K.(b)F. Mərqəzive Baqь kom., Az.M.I.K. və Baqь Şurasının orqanı

Telefon nömrələri: Mədir 18-30, Qatib 20-78, Şəbələr 11-78, Baş kantor 30-96, Kilyb və istintak bürosy 15-47, Mətbəə 7-02, və 9. IDARƏ və Baş Kantor Baqь Zinoyef qapısı № 14.

Abonə kiffmetləri	
12 ay	12 m.
6 "	6 " 50k.
3 "	3 " 50 "
1 "	1 " 25 "
Təq. əvvəlində 5 kəp.	

Zakafkasja firka təşqilatı muhimm vəzifələr qarşısında.

Janvarın 19-22 də davam edən Zakafkasja Əfqə Firka Komitəsi plenyumy U. I. K. (b) Firkasının qəstarişi üzrə Zakafkasjada yeni kirytyş devrində qarşıda dyran böyük məsələlər haqqında muhimm kararlar çıxarmışdır.

Zakafkasjaya sənajiləşdirmə, qənd təsərrüfatının kollektivləşdirmə, və bynyonla ələkədar olarək, kolçomak və yeni byrazayja iş təsvija etməq haqqında firka-nin kat'i dönuş siyasətini həyata keçirməq; Zakafkasjaya firka təşqilatı qarşısında dyran əsas məsələlərdir.

Bynınları duzğun və təmamənə həyata keçirməq, Zakafkasja cumhyriyyətlərində bytun küvvətlərin və vəsəfin bir jərə toplusmasınə, işlərin ciddi syratda planlaşdırılmasınə, syra və təsərrüfat idarələrinin by qunun tələbinə məvafik bir halə qətrilməsini, on lərin işçiləməqçilə qutlasına jaknəlaşdırılmasınə kat'i syratda tələb etməqdədir. Zakafkasja mlikləşməndə trestlər və planlaşdırılmalı idarələr təşqil və myxtiar əfqə lərdə aparatı sadələşdirməq və

sairtə bynlar həmisə işkərdə səjdəgəməz vəzifələrin həlli üçün atılmalı addımlardır. Zakafkasja federasiyonyun iktisadi küvvətinə məhəmmətləməq jolyunda qəru-lon by tədbirləri antənnajənlər ilə kat'i mübarəzə lazımdır.

Zakafkasjada əjru əjru dəjirələrin xüsusiyyətini nəzərə almakla bərabər, «xüsusi şərait» pərdəsi altında milli cumhyriyyətlərdə sosjalizm hucumy su'ətinə azaltmaq təşəbbusunda olanlar ilə şiddətli və əmansız mübarəzə edilmalı - dir, zira by «xüsusi şərait» pərdəsi altında firkanizin baş xətti - harqətinin pozylmasınə təşəbbus edibə bilər.

Jaz qənd təsərrüfat kampanjəsinə həzərək işləri, firka təşqilatlarının birinci dikkət verəcəli məsələdir. Kolhoz harqətinə qənişləndirməq, əklə edilən nəticələri məhəmmətləməq; zərbi vəzifələr dir.

Kolхозlarda proletar siyasətini küvvətləndirməq üçün bytun kolхозlarda joksyl - myzdyr grypla-ry təşqil etməq lazımdır.

Qənddə sosjalizm juruşu irəl

dəmlərlə ibarətdir; bir çök dairə lər təmamənə kollektivləşdir. Byra da proletar rəhbərliyinin qudəndijini plenyum kejd etməməqlə, Zakafkasjanın birinci işçiləməqçisi olan Baqьsın komisy cumhyriyyətlərə də qəstərdilən proletar jərdəməsinə antənnajənlərinə lazımlı bildi.

Plenyum; Zakafkasjada sənajiləşdirmə işlərinin itiləkməsinə başkə jərinə nisbət artıq sur'ət - lə qətdijini kejd etməqlə, zəif nəticələrin qucləndirilməsi haqqında önəmli jənlər qəstərdi. Firka-nizim kolçomaklar təsvija etməq haqqında kat'i siyasət; əqlilcəsinə qutla ilə bytun ələkədar işlə

və aməqçilər arəssində kat'ijən həç bir nufyzy kəlməməz ryhanə - lər və əqs-inkləb firka-ları tərəfin dən (musavət, ittihad və sairə) qənddə ləbhəgət aparməqə təşəbbus ediləcəli ihtimalı vardır.

Firka təşqilatlarının vəzifəsi; by əqs inkəb tələquntularına qarşı şiddətli mübarəzə apar - mək və jakən zamanlarda onla - rın təmamənə məhvinqə nail olmaq olmalıdır.